

25 bani Posta

535 Onor
Palatul Cultural
Arad
Anul IV. 62 Inreg. sub No. 3/938. la Trib. Arad

Incepând cu numărul de față, ziarul nostru va apărea în erea, în format redus la jumătate, — în semn de protest permanent în contra sentinței nedrepte ce ni s'a lăcut la Viena, când s'a frânt în două, pământul sfânt al strămoșilor noștri: TRĂIASCĂ TRANSILVANIA, UNA ȘI NEDESPĂRTITĂ!

ARADUL ȘI NOUL REGIM

M. S. Regele MIHAI I.

Cu suirea pe Tronul României a M. S. Regelui Mihai I biruința totală a Conducătorului Statului dl. general Ion Antonescu asupra răului smuldin rădăcini, — Națiunea a fost încredințată unui regim nou, național legionar — pro-văduitor de muncă, cinste și dreptate, omenie și jertfă, puțin în slujba Neamului Românesc.

Devize scumpe Românilor pretutindeni, fiindcă nu i-a fost dată niciodată acestui popor în ultimul deceniu, să fie făptuite, acolo sus, de unde se teptăm în totdeauna exemplul. Pentru Arad în special rememul de tristă memorie, însemnat o adevărată scătușare, o respirație toală, — fiindcă datorită lui și a ugiilor prea plecate așezate aci, la posturile de comandă, s'a devenit tot mai săraci, pe fiecare zi.

Ni s'a luat totul și nimeni în cei cei chemați, n'au scos un cuvânt. Ei se mărgineau totdeauna, la telegrame de felicitare!...

Am fost despuiați de toate treptinderile care au însemnat ceva în viața economică a regiunii, în numele unor interese superioare pe care n'am avut să le ducem până la capăt și, datorită lipsei de conducători adevărați, sus și jos, astăzi sunt din nou în roie peste patru milioane de români. Moșii cerșesc ca totdeauna pe străzile noastre; și și am vorbit cât mai mult, văfțișaiți în uniforme excenrice, zorzoane felurite și nemărate ambiții.

Ni s'a părut totul numai în vise.

Astfel, Aradul a fost jertfit pentru regiuni, cu conducători vrednici, pentru că fiecare a vrut și cât i-a trebuit.

Regiunea noastră a ajuns simplu teren de vânatoare...

(Continuare în pagina 2-a)

MOTIUNE

Românii din orașul și județul Arad, întruniți azi duminică, 1 Septembrie 1940, în sala de festivități a Academiei Teologice Ortodoxe din Arad sub prezidenția P. S. Sale Episcopului dr. Andreiu Magieru.

profund s'gduiși de hotărârea de arbitraj pronunțată în ziua de 30 August a. c. la Viena și prin care se sfâșie în două trupul Ardealului, ducând sub cea mai infolentă stăpânire și în cea mai cruntă și umilitoare robie peste un milion și jumătate de români ardeleni, aduc următoarea:

MOTIUNE

I. Iau act de declarațiile conducerii Statului că nu a avut libertatea de a hotărâ în prealabil asupra acceptării sau refuzului, — adeziunea fiindu-i smulsă prin amenințări ultimative. În consecință socotește actul de arbitraj ca nedrept.

II. Mărturisește, realismă și își însușește, din nou, cu nedrăcinată credință și voință de a executa și apăra, hotărârile poporului român din Ardeal aduse în ziua de 1 Decembrie 1918. Declară că unirea Ardealului s'a făcut în ziua de 1 Decembrie 1918 la Alba Iulia prin voința unanim și liber exprimată a tuturor românilor din Ardeal. Poporul Român din Ardeal stă cu neclintită voință și astăzi pe acest temel juridic, moral și istoric al așezării sale în cadrul Statului național Român și socotește de a sa datorie să apere cu prețul oricărui sacrificiu hotărârea adusă atunci.

III. Trimite mărturia sa de caldă dragoste frățească și de îndurerată solidaritate românească și ardelenască cu frații azi în suferință, rămași în cea mai rușinoasă dintre robii. Declară că această robie nu poate fi liber consimțită și nici acceptată de nici un român. Consideră pe cei peste un milion jumătate de români abandonați celui mai crâncen dușman drept ostacii vremelnici ai unei situații frecătoare. Declară de grija sa de căpetenie și de a sa supremă îndatorire de onoare și conștiință, să lupte pe orice căi, aci și oriunde, acum și în viitor, din toate puterile ca prin orice jertfă să refacă unitatea neamului în a cărui misiune crede cu neștrămutată credință în Dumnezeu și în jertfele trecutului.

Trăiască Neamul Românesc pe veci și idestructibil, unul și nedespărțit!

DRUMUL DURERII

Țșa dar porțile celei mai nedrepte dintre osânzi, s'au închis, peste ultimul sat românesc oferit Ungariei prin „Diktat“-ul dela Viena, acum câteva zile.

Dincolo de ele, peste patru-sprezece sute de mii de Români transilvăneni își frâng lacrimile în durere, sub grijile multiple, fără nici o alinare, fără nici un sprijin, — expuși furiei sălbătice a unor prigonitori cu diplomă recunoscută pretutindeni, în lumea civilizată.

Faimosul jandarm ungar, cu aceea pălărie semirotondă, în-pănată; acel personaj sinistru, tulburător al tuturor visurilor tragice noastre copilării, — v'a adumbri din nou gândurile și năzuințele într-un mai bine, a copiilor fraților noștri sortiți să ispășească păcatele nevredniciei noastre, într-un a fi buni români.

Din primele vești ce ne-au parvenit, și, acestea se înmulțesc zilnic, prigoana contra Românilor, a luat o întorsătură foarte gravă. Pretutindeni, fruntașii români, sunt crunt bătuți, preoții români ridicați din somn, din mijlocul familiei, în miez de noapte și duși în direcții necunoscute...

Temnițele, singurul razem al Românilor de totdeauna sub stăpânirea ungurească, sunt iarăși arhipline, — fiind ridicate astfel, la trista lor celebritate din trecut.

Și ațățăriile continuă...

Ele se perindă, la postul de radio Budapesta, ca în cea mai înfloritoare epocă.

Astfel, în aspectele ce le înfățișă crainicul, transmitând, Dumineca trecută din Cluj, »parada armatei biruitoare« adăuga că, în zorile zilei, o ploaie măruntă

a căzut până pe la orele 9, »uroind probabil să spele și praful rămas din opincile Românilor cu prilejul retragerii«...

Pe de altă parte, urletele continuu de »Totul înapoi, însoțeau fiecare cuvânt al episcopilor români, constrânși de împrejurări să-și cetească cuvântul de fidelitate, către armata de ocupație întrebându-i de nenumărate ori timp de cât va minune...
Și câte altele, toate de dată recentă.

Postul nostru de radio însă tace. Țșa cum a făcut-o totdeauna, dacă până la urmă, dl. Nichifor Crainic, noul președinte al consiliului de administrație, nu-i va face să înțeleagă și pe conducătorii postului nostru de emisiune, că avem și noi anumite obligații într-un demnitate românească...

Dar despre această tăcere, vom mai vorbi noi odată și odată... Până atunci, în coloanele acestui ziar, ce continuă a fi pus în slujba Românilor transilvăneni de pretutindeni, — vor găsi ecou toate plângerile fraților noștri trecuți în robie, în anul de grație 1940.

Durerile lor vor fi și durerile noastre, astfel cum într-o zi, nu prea îndepărtată, bucuria lor va fi și bucuria noastră.

Vom lupta, pe orice căi, acum și în viitor, aici și ori unde pentru sfărțarea jugului impus în mod nenatural la atâția frați de a-i noștri.

Nu vom înceta lupta până ce dreptatea și lumina nu va străluci din nou pe sfintele noastre plaiuri transilvănene.

Cu sufletele sdrobite de durere, renunțând la toate bucuriile vieții, trăind în strășnică să-

răcie, să nu uităm, niciodată suferințele la care sunt expuși frații noștri.

Prin credință stăruitoare, lanțurile robiei vor fi sfărțate.

I. Filipaș

D. IULIU MANIU și rela-cerea României mutilate

In legătură cu »Diktat“-ul dela Viena d. Iuliu Maniu a trimis Cancelarului Hitler și Ducelui Mussolini următorul protest:

In numele poporului Românesc din Transilvania și în calitatea mea de fost președinte al Consiliului Dirigent al Transilvaniei, Consiliu ales de istorica adunare Națională din Alba-Iulia finută la 1 Decembrie 1918 îndată după hotărârea de unire a Ardealului și Banatului cu România, protestez cu toată durerea sufletului meu contra sentinței arbitrate, care atribue Ungariei o majoritate de Români din Ardeal pentru a îngloba țării lor o minoritate de maghiari.

Această sentință nesocotește principiul naționalităților și concepțiile cele mai elementare de dreptate, creind în Europa orientală un focar de neliniște, care va fi un izvor de permanentă turburare a păcii.

Solicit Excelenței Voastre să binevoiască a anula această sentință și îmi permit să vă supun în curând un memoriu pentru motivarea acestei cereri.

Transilvania, Banatul și poporul Românesc nu vor accepta niciodată această hotărâre, care s'a adus fără consultarea sa.

Cu distinsă stimă:
IULIU MANIU

Declarațiile d-lui Iuliu Maniu făcute în ultimul Consiliu de Coroană

D. Iuliu Maniu a făcut în fața ultimului consiliu de coroană următoarele declarații:

Mulțumesc Majestății Voastre că mi-a dat ocazie să arat înaintea acestei distinse reuniuni punctul de vedere al Transilvaniei, privitor la ultimul din Viena. Mă simt în drept a afirma că reprezentarea Transilvaniei, în-deosebi când iau cuvântul în problema deslipirii ei dela Patria Mamă, Adunarea dela Alba-Iulia, care a decretat Unirea, m'a însărcinat pe mine să pun în aplicare, în calitatea mea de președinte al Consiliului Dirigent, hotărârile dela Alba-Iulia și în special realizarea alipirii Transilvaniei la Vechiul Regat.

Pot să afirm că m'am silit totdeauna să satisfac cu conștiințiozitate jurământul ce am depus înaintea alor patru arhierei, de a păstra integritatea Ardealului încorporat la România și drepturile poporului român. Nu m'am abătut un moment dela calea ce mi-a dictat acest jurământ și nu mă voi abate nici în momentul de față, când duș-

manii noștri vor să ia din nou Transilvania.

În fața acestei tentative, declar că Transilvania și cu ea împreună și eu, suntem categoric împotriva deslipirii de România și în contra fărâmițării ei. Nu putem admite să ni se răpească nici cea mai mică parte din ea. Sunt revoltat atunci când aud că chestiunea Transilvaniei se aduce în legătură cu tratatul dela Trianon. Unirea Ardealului cu Patria Mamă nu se întemeiază pe tratatul dela Trianon, ci urmează din dreptul de autodeterminare al poporului român din Transilvania, manifestat în mod liber la 1 Decembrie 1918, în Alba-Iulia.

Noi am luat în stăpânire Transilvania în baza acestui drept, încă înainte de încheierea tratatului dela Trianon și chiar înainte de armistițiu. Am organizat viața de stat românească în Dacia Superioră, înainte de încheierea și ratificarea tratatului dela Trianon, organizând o armată regulată, care împreună cu armata venită din Regatul Ve-

chiu a dat dovadă eminentă despre buna sa organizare și impresionanta sa vitejie, rupând linia demarcațională întâi, și apoi trecând Tisa.

Asupra Ardealului nu poate dispune nimeni, decât poporul din Transilvania, care a avut și are dreptul firesc de a uni Ardealul cu Vechiul Regat, pentru a realiza marelui ideal al unității Naționale. Poporul român are acest drept, pentru că formează majoritatea locuitorilor din Transilvania, și pentru că unitatea geografică a Vechiului Regat și împrejurările sociale economice pretind această unitate.

Am aflat că, delegații maghiari știind acest lucru au refuzat consecvent să discute problema din punct de vedere etnografic și social economic, și au argumentat falș că Ungaria are drept istoric asupra Transilvaniei, — argument absolut neintemeiat, pentru că Transilvania nu a fost niciodată a Ungariei ci a fost întotdeauna independentă, până la 1867, când, împotriva voinței noastre, în urma războaielor pierdute față de Prusia, Dinastia Habsburgică a fost nevoită să sacrifice Ardealul Ungurilor. La început au fost Voivodatele, după acea princi-

A. MUREȘIANU

Deșteaptă-te Române,

Deșteaptă-te Române! din somnul cel de moarte,
In care te adânciră barbarii de tirani
Acum ori niciodată croește-ți altă soarte
La care să se închine și cruzii tăi dușmani.

Acum ori niciodată, să dăm dovezi la lume
Că'n aste mâini mai curge un sânge de Roman
Și că'n a noastre piepturi păstrăm cu fală un nume
Trimfător în lupte un nume de Traian.

Inalță-ți lata frunte și caută'n jur de tine,
Cum stau ca brazil'n munte voinici sute de mii;
Un glas ei mai așteaptă și sar ca lupii'n stâne
Bătrâni, bărbați, juni, tineri din munți și din câmpit.

Priviți mărețe umbre: Mihai, Ștefan, Corvine,
Româna națiune ai voștri strănepoți,
Cu brațele'n armate cu focul vostru în vine,
Viața'n libertate, ori moarte strigăm toți.

Pe voi vă nimiciră a pizmei răutate,
Și oarba neuntre la Milcov și Carpați
Dar noi pătrunși la suflet de sfânta libertate
Jurăm că vom da mâna să fim pururea frați.

O mamă văduvită dela Mihai cel Mare
Pretinde dela fii-și azi mâna de-ajutor
Și blastămă cu lacrimi în ochi pe orișicare
În astfel de pericol s'ar face vânzător!

De fugere să piară, de trăsnet și pucioasă
Oricare s'ar retrage din gloriosul loc,
Când patria sau mama cu inima duloasă
Va cere ca să trecem prin sabie și foc,

N'ajunse iataganul barbarei semi lune
A cărei plăgi fatale și azi le mai simțim
Acum se'ncearcă cruzii în oarba lor trufie
Să ne răpească limba, dar morți numai o dăm,

Români din patru unghiuri, acum ori niciodată
Uniți-vă în cuget, uniți-vă'n simțiri
Strigați în lumea largă, că Dunărea-i furată
Prin intrigă și silă, viclene uneltiri,

Preoți cu crucea în frunte, căci oastea e creștină
Deviza-i libertate și scopul ei prea sfânt,
Murim mai bine'n luptă cu glorie deplină
Decât sa fim sclavi iară în vechiul nost pământ.

Aradul și noul regim

(Urmare din pagina 1-a)

Cu noul regim, speranțele
Aradului românesc, prind un
nou avânt.

Simțul față de regimul cârmuitor de astăzi, l-a dovedit la alegerile din 1937, când organizația doctorului Vasile Novanu, a câștigat toate locurile în parlament și senat, fiind citată astfel cum a meritat, pe fara întreagă.

Iată de ce sperăm, că dove-

zile de fidelitate date cu mult înainte, vor cumpăni astfel cum trebuie, atunci când se va hotărî de viitorul acestui leagăn al românismului de totdeauna.

Cu oameni ce ne cunosc durerile, crescuți alături de noi, căliți în toate neajunsurile ce ni s'au administrat pe nedrept, — vom învinge toate greutățile, rezervând Aradului românesc un viitor mai strălucit.

P. Fica

Insemnări dintr'un cartier românesc

Cu tot caracterul pronunțat românesc al cartierului nostru, înainte cu un jumătate de veac, nu erau în aceasta parte a orașului intelectuali, comercianți sau meseriași români, datorită asupritorilor noștri de ieri, care au recurs la toate piedecile imaginabile, spre a înabuși sforțările Românilor de-a pătrunde în câmpul muncii productive și mănoase,

Nici macar un lacaș de rugăciune nu le-a fost dat să aibă, ci serviciul divin era oficiat de prea cucernicul părinte Vraja într'o veche mănăstire de peste un secol și jumătate, rămasă dela Turci, în chiar marginea satului.

Alături de părintele Vraja, aveam în strană pe dascalul Vasile Zabu, dela școala primară confesională, singura îngăduită Românilor pe acea vreme.

Astăzi însă totul s'a schimbat, mulțumită bunului Dumnezeu și ostașului român desrobitor, cartierul nostru își are biserica sa gr. ort. română.

E bine credem să amintim că sf. biserică gr. ort. română din Arad-Gaiu, a fost construită între anii 1931—1936 prin străduința comitetului parohial și în special a dlui Vasile Ionașiu

iar nu de persoane cari nu sunt în funcție de voința națională.

Drept consecință, protestez împotriva faptului că, Consiliul de Coroană să se pronunțe în ce privește arbitrajul de la Viena, care în realitate este un dictat.

Sunt de părere să nu se accepte hotărârea adusă la Viena, ci să o respingem cu toată hotărâre și cu orice risc.

Protestez, ca să se repete cu Transilvania ceea ce s'a întâmplat cu Basarabia și Bucovina. A fost o mare greșală, care a pricinuit o demoralizare a opiniei publice, o descurajare a armatei și o imensă pierdere în ce privește averea materială și mândria sufletească a poporului român. Mai bine o înfrângere în lupte, decât pierderea unei provincii, fără o lovitură de tun,

Cei vinovați pentru dureroasa pierdere a Basarabiei și Bucovinei trebuie chemați la răspundere cu atât mai mult, că nenorocirea pe care o suferim acum cu Transilvania și demoralizarea în care a căzut poporul român, este a se atribui catastrofei de atunci, care ne-a adus pierderi și prejudicii ireparabile.

România-Stat Național-Legionar

În clipa supremă a tragediei neamului nostru, în acel ceas al 12-lea când încă se mai poate salva ceva dintr'o prăbușire în neant, s'a produs gestul ce trebuia să se fi făcut de mult: revoluția națională, fără vărsare de sânge și pe cale pașnică, fiindcă poporul a vrut-o așa și i s'a supus fără murmur, primind cu nemărginit entuziasm vestea că România a devenit Stat național-legionar.

Transferul de putere l-a vrut țara și s'a făcut conform acestei unanime voințe de a da statului o altă îndrumare.

S'a săvârșit astfel minunea de care mulți râdeau cu ani în urmă, socotindu-i smintși pe linierii neamului și creierea unui stil propriu de viață pentru asigurarea viitorului nostru, în clipele când retrăim epoca ciuntirii hotarelor sfinte și fiind înconjurați de intrigi și neîncredere.

Multe glasuri au amuțit când s'a plinit minunea și multe inimi se vor fi cleștat de durere otrăvitoare pentru greșelile și păcatele de ieri, care se ispășesc greu, dar purifică sufletele de mișmele lor.

Dar pe deasupra, a biruit Neamul peste puterile diavo-

fost notar și a bătrânului vrednic de toată lauda Ioța Fericean.

Dlor și-au văzut munca răsplătită, numai după multe străduințe, după ce au bătătorit la toate porțile să stringă ban lingă ban pentru înaltul scop.

Bunul Dumnezeu să-i răsplătească.

Cu contribuția tuturor apoi, bogat și sărac, s'a ajuns la construcția acestui măreț lacaș, zidit după planurile arhitectului Ebervein de către meșterul Ioan Marian.

Sfințirea sf. lacaș s'a făcut în ziua de 8 Septembrie 1936 de către regretatul episcop al Aradului, Dr. Grigore Comșa, asistat fiind de veneratul protopop Traian Vățian, ambii chemați întru împărăția cerului pentru dreaptă credință.

De atunci în fiecare an, în ziua de 8 Septembrie se sărbătorește Hramul sf. biserici, în prezența tuturor drept credincioșilor veniți de pretutindeni.

Dar despre aceasta în numărul viitor.

Dăm mai jos comitetul parohial, care a contribuit la zidirea sf. noastre biserici: Președinte Ionescu Nicolae preot.

Vice-președinți: Vasilie Ionașiu, fost notar, Ioța Fericean, membrii: Ilie Stana, Laza Mateiu, Dimitrie Grigorescu, Dimitrie Barbu, Atanasie Panaiot, Sava Muntean, Sava Orga, Iva Creța, Gheorghe Fericean (bătrînul), Petru Felnean, Simion Ostoia, Constantin Ioan, Mita Ilin, Ioța Ardelean, epitrop Sava Ilin (casier) și Emanuil Stoica etc.

Le-a mai dat un prețios concurs D. aj. comisar. de poliție Popoviciu. Gh. Șipoș.

lului și geniului său, care străvechea ca într'o țeastă uriașă de fier, sugrământu-ne respun- rața și curmând orice elan de muncă. Toți văzând că orice gânduri bune și sforțări grele se irosesc zadarnic, pentru eram robi și încătusași. Robii păcatelor și încătusași un himere scump plătite astăzi.

Îmbrăcând o formă nouă, oamenii și melode noi, România s'a regăsit pe sine, încadrându-se în făgașul foc și biruință parcurs deodăuna când treceam praznic mari și sguđuitoare momente istorice.

De acum înainte, România se reclădește pe ruinele înfrăgerilor recente, se forțăm prin lecția primită și se puțifica, prin durerile și suferențele pe care le îndură cu altă cumințenie și stoicism.

Uniți sub același steag comandament de luptă, hoțari să ne supunem oricărui sacrificii și asprimi, ne încorda brațele spre a recuceri patria dragă, de ale cărei stline mari nu ne indoim clipă, după ce vom trece purgatoriul păcatelor și su- rințelor de ieri.

Și astfel se adeverește lepu nou că Neamurile sunt duse de marii morți, pe noștri chemându-i Mircea, Șan Vodă, Mihai, Tudor, Hoșta Cloșca, Crișan, Avram, Iancu, Eminescu, Goga și Corneliu Codreanu.

Sub semnul și scutul vrom birui răul din noi și vământui Neamul.

Dr. Ion I. Pogă

Noțiuni tehnice

În străinătate se aplică mai gravă pedeapsă acelorora vând material pentru drapel național, într'o culoare care e așa zis "stabilă" contra și soarelui. Acolo nu se pot dea drapelurile Naționale colorate ca și pe la noi. Toți știm că drapelul nostru e roșu, galben, și albastru, urmarea ar trebui să se vadă culorile românești, nu roș, bordeaux, sau galben ca lămă sau orange albastru ca ce sau marin, ci adevăratele culi ale drapelului cari rezistă la ploaie cât și la soare, și albesc în câteva zile.

I. G. Farbenindustrie din Germania Societatea cu renume mondial a încercat în mai multe rânduri să convingă diferite noastre guverne, fără rezultat despre rostul vopsitului, materialului pentru drapelul național.

Rog pe domnul Ministeru Interne a dispune printr'o ordine, ca drapelurile naționale să nu fie vopsite decât cu vopse stabile și rezistente, pentru să nu se mai decoloreze din cauza intemperțiilor. Vopse mai parte cu culorile așa zise "recte" cari își schimbă nuanța după timp sunt o rușine.

Sunt o permanentă sfidare sentimentului național, fiind adesea ori la unele drapele mai cunosti culorile.

Dăm mai jos receptul pentru vopsitul drapelului național.

Roșu: Naphtol A. S. L. T. gr. în litru; Ehtrot T. R. Bas gr. în litru.

Galben: 2,6 % Indanthren G. Plv.

Albastru: 3,5 % Indanthren blau C. Plv. fein J. J.

Emil Odian vopsitor chimic